
YUNANİSTAN'DAKİ EKONOMİK BUHRAN VE UNFICYP-13 TEMMUZ 2011

Tugay ULUÇEVİK

12.04.2009

Kemer Sıkma Politikası ve UNFICYPe Yapılan Gönüllü Parasal Katkı

Yunanistandaki ekonomik buhran son iki yıldır gittikçe derinleşmiş; sosyal ve siyasî hayata olan yansımalarıyla, şiddetin de yer aldığı sokak eylemleriyle ülke için tehlikeli boyutlar kazanmış ve küresel piyasaları da olumsuz biçimde etkiler hale gelmiştir. Konu hakkındaki haber ve yorumlara çoğunlukla iflâsın eşiğindeki Yunanistan şeklindeki bir girişle başlanır olmuştur. Haberlerde devletin kasalarında sadece 12 Temmuz'a kadar yetecek para bulunduğu vurgulanmıştır.

ABnin yardım desteğinin sürebilmesi için ileri sürdüğü şartlar karşısında Hükûmetin hazırlamak mecburiyetinde kaldığı 28,4 milyar Euro tutarındaki 5 yıllık tasarruf ve 50 milyar Euroya varan özelleştirme paketine dair yasa tasarısı 29 Haziran 2011 günü Yunanistan Parlâmentosunda kabul edilmiştir. Başbakan Papandreou yasayı geçirebilmek için ülke ekonomisinin tamamen çökme tehlikesi karşısında olduğu gerçeğini dile getirmiştir.

Devletin iflâsını önleme çabası içinde katı bir kemer sıkma politikası uygulamak zaruretinde kalan ve üzerinde tasarruf yapabileceği harcama kalemlerini araştıran Yunan Hükûmetine, bu yazımızla, azımsanmayacak miktardaki bir tasarruf imkânını hatırlatmak istiyoruz.

Bu da Yunanistanın, Kıbrıstaki BM Barışı Koruma Gücünün (United Nations Peacekeeping Force in Cyprus - UNFICYP) masraflarının karşılanması için 1993den bu yana gönüllü olarak ödemekte olduğu yılda 6,5 milyon dolardır.

UNFICYPin Görev Süresi Uzatıldı

Kıbrıslı Rumların 21 Aralık 1963 tarihinde Kıbrıslı soydaşlarımıza karşı giriştikleri etnik temizlik hareketi üzerine Adada 27 Mart 1964 tarihinde konuşlandırılan UNFICYPin görev süresi BM Güvenlik Konseyi tarafından 13 Haziran 2011günü yeniden altı ay için uzatıldı. Böylece, Güçün görev süresi 47 yıl içinde 97 nci kez uzatılmış oldu.

Konsey uzatma kararını alırken BM Genel Sekreterinin (BMGS) bu yöndeki tavsiyesini gözönünde tutmaktadır. BMGS bu defa Konseye UNFICYP sükûnetin idamesi, toplumlararası işbirliğinin ve güvenin gelişmesi ve müzakere için müsait atmosferin yaratılması bakımından Adada önemli bir rol oynamaktadır şeklinde görüş bildirmiştir.

BMGS önceki birçok raporunda da görüşünü UNFICYP BM Güvenlik Konseyinin Kıbrıs sorununda belirlediği hedeflerin gerçekleşmesi açısından vazgeçilemez bir rol oynamaktadır şeklinde ifade etmiştir.

Kuruluş Yıllarında UNFICYP

Bu şekildeki ve benzeri değerlendirmeler UNFICYPin göreve başlamasından sonraki birkaç yıl içinde

bir anlam ifade edebiliyordu. Çünkü, 1964deki şartlar içinde UNFICYPin ana görevi Kıbrısta silâhlı çatışmaların yeniden başlamasının önlenmesi; asayişin tesis edilmesine ve muhafazasına katkıda bulunulması ve normal şartlara dönülmesinin sağlanması olarak belirlenmiştir. Toplumlararası çatışmaların durdurulması, yeniden başlamasının önlenmesi ve böylece karşılıklı güven ortamının yaratılmasıyla Kıbrıs Cumhuriyetinin 1960 anayasa düzeninin çok geçmeden yeniden işlemeye başlayacağı değerlendirilmiştir. UNFICYP için uzun vadeli bir görev öngörülmemiştir. Kısa süreli bir barış gücünün masraflarının BM üyesi Devletlerin gönüllü parasal katkılarıyla karşılanabileceği tahmin edilmiştir. Başlangıçta UNFICYPin 3 ay için görevlendirilmiş olması da bu yüzdendir. BMGS 1964 Aralık ayındaki üçüncü uzatma teklifini yaparken bunun son uzatma olacağı ümidini taşıdığını açıklamıştır (11 Mart 1965, S/6228). 15 Haziran 1965den itibaren günümüze kadar uzatmalar 6 ay için yapılmaktadır. Bugün personel mevcudu 923 olan UNFICYP göreve başladığı ilk yıllarda ortalama 6500 asker ve polisten oluşmuştur.

UNFICYP Adaya Geleli 47 Yıl Oldu, Ortada Çözüm Yok

Ancak, Kıbrıs konusunun BM Güvenlik Konseyinin gündemine girmesinin ve UNFICYPin Adada konuşlandırılmasının üzerinden 47 yıldan fazla bir sürenin geçmiş ve soruna henüz müzakereler yoluyla anlaşılmaya dayanan bir çözüm şekli bulunamamış olması karşısında hâlâ Barış Gücünün Adada sükûnetin idamesinde, toplumlararası işbirliğinin ve güvenin gelişmesinde ve müzakereler için müsait atmosferin yaratılmasında oynadığı önemli rolden bahsedilmesi, inandırıcı olmamaktadır.

Uluslararası Toplum UNFICYPin Faydasını Sorguluyor

Adadaki çözümsüzlüğün uzayıp gitmesi üzerine UNFICYPin finansmanı için gönüllü katkılar giderek azalmış ve yetersiz kalmıştır. BMGSnin sunduğu kapsamlı çözüme dair belgeler 1985de ve 1986da Kyprianou tarafından reddedilmişlerdir. 1992deki Fikirler Dizisi başlıklı kapsamlı çözüme yönelik çözüm plânı üzerindeki müzakereler de neticesiz kalmıştır. Çözüm arayışlarındaki bu olumsuzluklar 1992 sonundan itibaren UNFICYPin Adadaki rolünün ve çözüm arayış sürecine olan katkısının uluslararası plânda sorgulanmasına yol açmıştır. UNFICYPE kuvvet veren bazı devletler kuvvetlerini çekmişler veya azaltmışlardır. UNFICYPin görevinin sona erdirilmesini düşünenler de olmuştur. Bu hava içinde BMGS 1993 yılında, UNFICYPin masraflarının gönüllü katkılarla karşılanamayan miktarının 1993 Haziran ayından itibaren BM Bütçesinden karşılanmasını teklif etmiştir. BM Güvenlik Konseyi bu teklifi onaylayan bir karar almıştır.

GKRY ve Yunanistan UNFICYPin Masraflarını Ödüyor

UNFICYPin Adadaki varlığının sorgulanmaya başlaması üzerine GKRY 1993de Barış Gücünün yıllık bütçesinin üçte birini karşılamayı taahhüt etmiştir. Yunanistan da yılda 6,5 milyon dolar vermeyi vadetmiştir

Yunanistanın 1993den bu yana UNFICYPin bütçesine yaptığı gönüllü katkı miktarı 117 milyon doları bulmuştur. GKRY ise aynı dönemde 300 milyon dolar civarında gönüllü katkı yapmıştır.

GKRYnin ve içinde bulunduğu ekonomik durum malûm bulunan Yunanistanın bu cömert mâlî katkıları, UNFICYPi Kıbrıs sorununun siyasî çözüme kavuşmasını kolaylaştıran bir faktör olarak gördükleri için yaptıklarını düşünmek mümkün değildir. Rumlar ve Yunanistan Kıbrıs konusunda barışsever olsalardı, her şeyden önce 1960 Antlaşmalarına attıkları imzalara sadık kalırlar ve Kıbrıs Cumhuriyetini 1963 sonunda yıkmazlardı. Kıbrıs sorununun Güvenlik Konseyinin gündemine girmesinden sonraki dönemde de 1974 yılındaki gelişmelere sebebiyet vermezlerdi. Rumlar, on

yıllardır süren çözüm arayışlarında iyi niyetli olsalardı, daha önce 1985, 1986, 1992 ve 1993-94de reddettikleri çözüm girişimleri bir yana, en son olarak, uluslararası toplumun yaygın biçimde desteklediği ANNAN plânının nihai çözüm için 2004de ortaya çıkardığı fırsatı kaçırmazlar ve Plân için evet oyu kullanırlardı. Yunanistan da, Türkiye'nin Kıbrıslı Türklere yönelik olarak yaptığı gibi, Rumları Plânı kabule sevkeden aktif bir tutum sergilerdi.

BM Güvenlik Konseyi 186 sayılı Kararla Rumları Ödüllendirdi

Rumların ve Yunanistanın UNFICYP için kesenin ağzını açmış olmalarının temel sebebi, Barış Gücünün Adada konuşlandırılması hakkında BM Güvenlik Konseyinin 47 yıl önce 4 Mart 1964 tarihinde kabul etmiş olduğu 186 sayılı kararın içeriğidir. Bu Karar BM Güvenlik Konseyinin Kıbrıs sorunu hakkında kabul ettiği ilk karardır. Anılan Karar, 1960 Kıbrıs Cumhuriyetinin ortak kurucusu olan Kıbrıs Türk Toplumunu Yunanistanın askerî ve siyasî desteğinde silâh zoruyla Devletin dışına iten ve anayasa düzenini ortadan kaldıran Kıbrıslı Rumları âdeta ödüllendirmiştir. 1960 Anayasasına aykırı olarak sadece Rumlardan oluşan bir kurula Kıbrıs Cumhuriyetinin hükûmeti sıfatını bahşetmiştir. Hem de bu sözde hükûmetin Kıbrıs Türk halkını da temsil ettiğini varsaymıştır. Kararda, Kıbrıs Cumhuriyetini kuran 1960 Andlaşmalarının geçerliliğini teyit eden bir hüküm yer almamaktadır. Bu da, Kararı, Antlaşmaları içlerine sindirememiş olan Rum ve Yunan ortaklığı için daha da değerli kılmıştır.

Yıllar sonra, Kıbrıslı Rumlar ABne tam üyelik için müracaatta bulunurken ellerine 186 sayılı kararın metnini almışlardır. AB de , KKTCnin ve Türkiye'nin yazılı ve sözlü itirazlarına karşın, Rumların başvurusunu kabul edip tam üyelik aşamasına kadar yürütürken, tutumunu 186 sayılı karara dayandırmıştır.

186 Sayılı Karar Çözumsuzluğun Temel Sebebidir

Denilebilir ki, bu yüzden de 186 sayılı karar daha kabul edildiği günden itibaren Kıbrıslı Rumları Kıbrıs sorununun çözümüne ihtiyaç duymaz ve çözümsüzlükten rahatsız olmaz duruma getirmiş bulunmaktadır.

186 sayılı karar, Adadaki iki toplumu 1960 Kıbrıs Cumhuriyetinin iki kurucu ortağı olarak birbirlerine yaklaştırmaya, birleştirici ve her iki tarafın pozisyonlarını kapsayıp bağdaştırıcı bir nitelik taşımamıştır. Aksine Kıbrıslı Rumların iddialarına ve varsayımlarına zemin kazandırmış ve onları kendi iddia ve varsayımları ve hedefleri istikametinde politika izlemekte azimli kılmıştır. Kıbrıs Türk tarafının da Rum iddialarına ve varsayımlarına karşı koymada kararlılığını kuvvetlendirmiştir.

186 Sayılı Karar Bir Tahrip Kalıbıdır

186 sayılı karar, çözüm yolunda Kıbrıstaki iki taraf arasında köprü kurulmasına yarayacak hiçbir malzeme ihtiva etmemiş; aksine 1960da kurulmuş olan bütün köprüleri yıkan bir tahrip kalıbı görevi ifa etmiştir.

Bu durum, Kıbrıs sorununun günümüze kadar çözülemeden kalmasının temel sebebini oluşturmaktadır.

Kıbrıslı Rumlar ve Yunanistan 186 sayılı kararın kabulünü memnuniyetle karşılamışlardır. Makarios 186 sayılı kararı ENOSIS dışında elde edilebilecek en iyi sonuç sözleriyle değerlendirmiştir. Makarios, yaptığı açıklamada uluslararası alandaki mücadelemizin ilk aşamasında bu kararı elde ettik. Artık Türkiye gelecekte Garanti Antlaşmasını işleterek Kıbrıs müdahale tehdidinde bulunamaz demıştır.

186 sayılı karar UNFICYPin kurulmasını sözde Kıbrıs Hükûmetinin rızasına bağlı kılmıştır. Bu sebeple

de, Kıbrıslı Rumlar, UNFICYPi Adada kendi emellerine ve hedeflerine ulaşmada kullanabilecekleri bir vasıta olarak görmeğe temayül etmişlerdir. Rumların bu eğilimi somut davranışlar halini alınca, BMGS, 1965 yılında yayınladığı bir raporunda (11 Mart 1965, S/6228, para. 274), UNFICYPin, Hükûmetin Kıbrıs Türk toplumunun kontrolü altında bulunan bölgelere hakimiyetini yayma maksadına alet olmayacağını ifade etmek ihtiyacını duymuştur. Rumlar UNFICYPi kendi lehlerine etkilemek için çeşitli yöntemlere başvurmaktan kaçınmamışlardır. Bunu yaparken de, UNFICYPin özellikle sivil personelinin mesai dışındaki günlük hayatlarını Rum kesiminde geçirmelerinden ve âdeta Rum toplumunun bir parçası haline gelmelerinden istifade etmişlerdir.

UNFICYP Rumlar İçin Hükûmet Olma İddialarının Sembolü

Rumlar için, UNFICYPin varlığı ve taşıdıkları mavi BM flâması, güneydeki yönetimin Kıbrıs Cumhuriyetinin Kıbrıs Türk halkını da temsil eden Hükûmeti olma iddialarını destekleyen gözle görülür parlak bir sembol mahiyeti taşımaktadır. Bu sembolün, Rumlar bakımından 16 Ağustos 1960da göndere çekilen Kıbrıs Cumhuriyeti bayrağından daha değerli ve anlamlı hale gelmiş olduğunu söylemek sanırım bir abartı teşkil etmez.

Bu sebeplerledir ki Rumlar ve Yunanistan UNFICYPin Adada görevini sürdürmesini istemekte ve bunu sağlamak için de, 1993den itibaren azımsanmayacak bir meblâğı UNFICYPE transfer etmektedirler.

BM Rumlara ve Yunanistana Minnet İfade Ediyor

Bu ödemelerle Rumlar ve Yunanistan Güvenlik Konseyinin sayesinde uluslararası toplum nezdinde kendi propagandalarını yapma imkânını da elde etmişlerdir. BMGS 1994den bu yana UNFICYP hakkındaki bütün raporlarında GKRYnin ve Yunanistanın yaptığı mâlî katkılara ayrı bir paragraf ayırmaktadır ve minnet ifade etmektedir. BM Güvenlik Konseyi de, 22 Ekim 2004 tarihli ve 1568 sayılı kararla başlayarak UNFICYPin görev süresini uzatan bütün kararlarında sözde Kıbrıs Hükûmetine ve Yunanistana UNFICYPin bütçesine yaptıkları mâlî katkılar için minnettarlık ifade etmektedir. Dikkate ve teessüfe şayandır ki, ANNAN Plânını Rumlar reddederken kabul etmiş olan Kıbrıs Türk halkına herhangi bir kararında takdir beyanında bulunmamış olan Güvenlik Konseyi, 24 Nisan 2004 referandumundan 5 ay sonra, UNFICYPin bütçesine 1993den itibaren gönüllü mâlî katkı yapan Rumlara ve Yunanistana minnettarlık ifade etmeğe başlamıştır.

Güvenlik Konseyinin bu tutumu ANNAN Plânını reddettikleri için Kıbrıslı Rumların uluslararası toplum nezdindeki bozulan görüntüsünü düzeltme gayreti değildir de nedir?

Bu tutum BM Güvenlik Konseyinden beklenen tarafsızlıkla ve ciddiyetle bağdaşır mı?

Güvenlik Konseyinin Rumlara ve Yunanistana minnettarlık ifade etmek yerine, ANNAN Plânını reddederek çözümsüzlüğün devamına ve aynı zamanda UNFICYPin Adada kalmasına sebep oldukları için Kıbrıslı Rumları kınamış olması gerekmez miydi?

1993 yılından bu yana kabul ettiği kararlarda Kıbrısta status quonun kabul edilemez olduğunu beyan eden Güvenlik Konseyi değil midir? 2004de status quo için oy vermiş olan Rumlara şükran ve minnet beyan etmek ilkeli bir tutum mudur?

Kıbrıslı Rumlar ve Yunanistan kendi amaçları için uygun gördükleri status quoyu UNFICYPin bütçesine yaptıkları parasal katkılarla devam ettirmiş ve Konseyde bu çarpık durumu kabullenmiş olmuyorlar mı?

İyi niyetli, dürüst asker ve polislerden oluştuğundan emin bulunduğumuz UNFICYPin Kıbrıstaki iki taraftan birinin paralı askerleri durumuna getirilmiş olması kabul edilebilir mi?

UNFICYP Adadaki Status Quonun Devamını Kolaylaştırıyor

Kanaatimizce, UNFICYPin Adadaki status quonun sona erdirilmesine katkı yapamadığı ve yapamayacağı; aksine status quonun sürüp gitmesini kolaylaştıran bir faktör halini aldığı çoktandır belli olmuştur.

Kaldı ki, BMGS, daha UNFICYPin göreve başlamasından sonraki bir iki yıl içinde yayınladığı raporlarında (örneğin, 12 Aralık 1964 □ S/6102, para. 239) zaman geçtikçe ve siyasî çözüm geciktikçe Gücün görevinin statik bir hal alacağı ve Adadaki duruma olan faydalı etkisinin giderek azalacağı değerlendirmesini yapmıştır. UNFICYPin etkili faaliyetlerinin Kıbrıs sorununa çözüm bulmadaki başarısızlığın bahanesi haline gelmesi tehlikesinin bulunduğu işaret etmiştir. Bununla da, tarafların, UNFICYPin Adada yaratabileceği sükûnet ortamından siyasî soruna çözüm bulmak amacıyla değil, kendi emellerine ve hedeflerine uygun düşen hazırlıkları ve girişimleri yapmak için yararlanabilecekleri ihtimalinin bulunduğu dikkati çekmek istemiştir. BMGS, ayrıca, UNFICYPin görev süresinin devamlı olarak uzatılmasının BMI çok ciddi sorunlarla karşı karşıya bırakabileceğinin de altını çizmiştir.

186 Sayılı Kararın Temelinde Çözüm Aramak Beyhudedir

BM Güvenlik Konseyinin Kıbrıs konusundaki 186 sayılı ilk kararını kabul etmesinden ve UNFICYPin Adada konuşlanmasından bu yana 47 yıl geçmiştir. Bu yıllar zarfında Konseyini Kıbrıs konusunda kabul ettiği kararların sayısı 125i bulmuştur. Kıbrıs konusu hâlâ çözülememiştir. Tecrübeler 186 sayılı kararın belirlediği temel üzerinde ve vasıtalarla Kıbrıs sorununu çözmek için çabalamanın beyhude olduğunu kanıtlamıştır.

Annan Jean Monnetden İlham Alıyor

BMGS Annan Kıbrıs sorununun kapsamlı çözümüne ilişkin girişimini başlatırken, Avrupa Birliği fikrinin tohumlarını ekmiş olan Jean Monnetin güç ve karmaşık sorunları çözebilmek için bazen konteksti değiştirmek gerekir sözünden ilham aldığını 1 Nisan 2003 tarihli raporunda (S/2003/398) ifade etmiştir. BMGSnin ilham aldığı bu düşünce temelde doğrudur. Ancak, BMGS Kofi Annan konteksti Kıbrıs sorununun gerçeklerine göre değil, belirli çevrelerin Kıbrıs ile ilgili gerçekleri görmek istemeden doğru olduğunu zannettikleri varsayımlarına göre değiştirme cihetine gitmiştir.

BM Güvenlik Konseyi Kıbrıs sorununa çözüm arayış çalışmalarında 1996dan itibaren ABnin Kıbrıs ile katılım müzakerelerine başlama kararını almış olması kapsamlı çözümü kolaylaştıracak yeni bir gelişmedir şeklindeki bir varsayımdan hareket etmeğe başlamıştır. BMGS Annan da bu varsayımı benimsemiştir. Başlattığı çözüm girişiminin takvimini, Adadaki şartlara, gerçeklere ve ihtiyaçlara göre değil, Taraflardan birinin AB üyeliği için tek başına yaptığı hukuk dışı bir başvurunun gerektirdiği takvime göre ayarlamıştır. BMGS, KKTC Cumhurbaşkanı Denктаşın geçirdiği çok ciddi bir ameliyattan sonra henüz nekahetini sürdürdüğü; Türkiyede de 3 Kasım seçimlerinden sonra henüz Hükûmetin kurulmadığı bir dönemde 11 Kasım 2002de ANNAN Plânını masaya koymuştur. Tarafların 1 hafta içinde ilk görüşlerini bildirmelerini ve 12 Aralık 2002 tarihindeki AB Kopenhag Zirvesinden önce de iki Liderin Kıbrıs Sorununun Kapsamlı Çözümü başlıklı belgeyi imzalamalarını istemiştir.

BMGS Annan, Kıbrıs sorununun kapsamlı çözümünü amaçlayan girişimini 1999 sonunda başlatırken, Türkiye'nin Aralık 1999'da AB'de aday ülke statüsünü elde etmiş olmasını ve o dönemde Kıbrıs'ın üyelik sürecinin devam etmekte bulunmasını, Kıbrıs sorununun çözümü için Tarafları teşvik edici faktörler olarak değerlendirdiğini; girişiminin takvimini de AB'deki süreçlere göre ayarladığını sonradan açıklamıştır (1 Nisan 2003, S/2003/398, para. 6).

Annan Yanlış Varsayımdan Hareket Ettiğini Kabul Ediyor

BMGS Annan, yukarıda belirtilen varsayımlara dayalı girişiminin Rumlar tarafından sonuçsuz bırakılmasından sonra yayınladığı bir raporunda da (24 Eylül 2004, S/2004/756, para.5) Kıbrıs'ın AB tam üyelik sürecinin Kıbrıs sorunun kapsamlı çözümünde katalizör olacağı yolundaki ümidin gerçekleşmediğini itiraf etmiştir.

BMGS Annan'ın yukarıdaki varsayımının yanlışlığı 24 Nisan 2004 referandumlarıyla kanıtlandığı gibi, UNFICYP'in sükûnetin idamesi, toplumlararası işbirliğinin ve güvenin gelişmesi, müzakere için müsait atmosferin yaratılması açılarından vazgeçilemez bir rol oynadığı yolundaki tahmin ve değerlendirmelerin de Kıbrıs'taki gerçeklerle bağdaşmadığı, Kıbrıs sorununun 1964'den bu yana olan gelişmeleriyle ispatlanmıştır.

UNFICYP Adada Güven Ortamı Yaratabiliyor mu?

Şimdi, UNFICYP'in taraflar arasındaki güvensizliğin giderilmesi üzerindeki rolünü gözden geçirelim: BMGS, Barış Gününün Adada göreve başlamasından sonra 1964 yılına ait ilk raporlarından (örneğin, 12 Aralık 1964 □ S/6102, para. 237) itibaren sürekli olarak Kıbrıs'taki iki taraf arasında derin güvensizlik bulunduğuna işaret etmiştir.

Yıllar sonra 1992 yılındaki Fikirler Dizisi üzerinde cereyan eden müzakereler de sonuçsuz kalınca BMGS yayınladığı raporunda (19 Kasım 1992 □ S/24830, para. 63) son müzakereler iki taraf arasında derin bir güven bunalımının bulunduğunu göstermiştir. Bu hal devam ettiği müddetçe müzakerelerden başarılı bir netice beklemek zordur değerlendirmesine yer vermiştir.

1993 □ 94 döneminde Adadaki taraflar arasında karşılıklı güven ortamı yaratmak maksadıyla BMGS tarafından hazırlanan Güven Yaratıcı Önlemler Paketi üzerindeki müzakerelerde anlaşma olmamıştır. Güven bunalımı devam etmiştir.

BMGS'nin 27 Mayıs 2005 tarihli raporundaki (S/2005/353, para. 36) değerlendirme de Kıbrıs Rum ve Kıbrıs Türk tarafları arasındaki güvensizlik sürmektedir şeklinde olmuştur.

BMGS 24 Kasım 2010 tarihli (S/2010/603) raporunda, kamuoyu yoklamalarının, her iki tarafın da çözüme ulaşılsa bile diğer tarafın anlaşmaya uyacağı konusunda güvensizlik beslediğini ortaya koyduğunu açıklamıştır.

BMGS 13 Haziran 2011 tarihli son raporunda da UNFICYP'in görev süresinin uzatılmasının, diğer hususlar meyanında, toplumlararası işbirliğinin ve güvenin gelişmesine katkıda bulunacağını düşündüğünü ifade etmiştir.

UNFICYP'in 1964'den bu yana Kıbrıs'taki taraflar arasındaki güvensizliğin giderilmesini sağlayamamış olduğunu BMGS'nin raporlarından yaptığımız alıntılar kanıtlamaktadır. Bu gerçek karşısında BMGS'nin UNFICYP'in önümüzdeki dönemde karşılıklı güvenin gelişmesine katkıda yapacağına dair beklentisini inandırıcı bulmuyoruz.

Adadaki Sükûnet Ortamı UNFICYP'in Eseri mi?

BMGS UNFICYP'in görevinin uzatılmasını Konsey'e teklif ederken Güçün Adada sükûnetin idamesi bakımından gerekli olduğu üzerinde de durmaktadır. Bunun da gerçekçi bir değerlendirme olduğu

kanaatinde değiliz.

Yine de kabul etmek gerekir ki UNFICYP, 47 yıllık tarihinde, özellikle, Kıbrıslı Türklerin uğradığı saldırılar, maruz kaldıkları ekonomik baskılar dönemlerinde ve 1974 Temmuz ayındaki ve sonrasındaki gelişmeler sırasında Adada yaşayanların doğrudan günlük hayatlarını ilgilendiren konularda gösterdiği insanî, dinî, sosyal ve ekonomik amaçlı faaliyetlerle ve ortaya çıkan bazı günlük sorunların halline yaptığı katkılarla, sınırlı ölçülerde de olsa, faydalı hizmetlerde bulunmuştur. Kriz dönemlerinde iki toplumun liderleri arasında irtibat kurulmasında faydalı olmuştur.

Bununla beraber, Adada bugün de facto ateşkes çerçevesinde hüküm süren sükûnet ortamını UNFICYPin varlığına hamletmek başlı başına bir yanılgıdır.

Hatırlayalım. Kurulduğu zaman ve sonraki birkaç yıl boyunca UNFICYPin asker sayısı 6500 civarında olmuştur. Bu mevcutla dahi UNFICYP Kıbrıslı Rumların soydaşlarımıza saldırımlarına mâni olamamıştır. BMGSnin, Kıbrıs Türk toplumunun içinde yaşamak zorunda bırakıldığı şartları gerçek kuşatma olarak nitelediği tablo (10 Eylül 1964, S/5950, para. 222) UNFICYP Adada görevine başladıktan sonra da devam etmiştir. 15-16 Kasım 1967de Rum Millî Muhafız ordusu Kıbrıslı Türklere yeniden saldırdığı zaman UNFICYPin asker ve polis mevcudu 4737 idi. 15 Temmuz 1974de Yunanistan Adada ENOSIS amaçlı bir askerî darbe yaptığı ve Rumlar arasında çatışma çıktığı dönemde de UNFICYPin yaklaşık 2400 mevcudu vardı. UNFICYPin bugünkü asker ve polis mevcudunun ise 923 olduğunu tekrar kaydedelim.

Adada Sükûnet Ortamı 1974 Barış Harekâtımızın Eseridir

Ada sathında sükûnet ortamı Türkiyenin 20 Temmuz 1974 Barış Harekâtından sonra meydana gelmiş ve istikrar kazanarak günümüze kadar devam etmiştir. Bu bizim kişisel iddiamız değil, BMGSnin raporları teker teker incelendiği zaman açık biçimde görülen bir olgudur. Meselâ, BMGSnin 22 Haziran 1999 tarihli (S/1999/707, para. 6) raporunda uzun zamandan beri devam eden ihtilâfa ve devam eden gerginliklere rağmen son 25 yıldır çatışmaların yeniden başlamamış olması Kıbrıs için bir talihtir denilmektedir. 1999daki bu rapordan 25 yıl geriye gittiğimiz zaman 1974 tarihi ile karşılaşmaktayız.

24 Nisan 2004 referandumlarında ANNAN Plânının Rumlar tarafından reddedilmesi üzerine BMGS yayınladığı 26 Mayıs 2004 tarihli raporunda (S/2004/427) referandumların ışığında UNFICYPin görev talimatının, kuvvet seviyesinin ve harekât konseptinin gözden geçirilmesini Güvenlik Konseyine teklif etmiştir. Konseyin bu teklifi onaylaması üzerine gerekli çalışmayı yapan Gözden Geçirme Ekibi geçen birkaç yıl içinde Adadaki güvenlik durumunun ziyadesiyle elverişli (benign) hale geldiği; bu durumda Kıbrısta çatışmaların yeniden başlamasının büyük ölçüde ihtimal dışı olduğu sonucuna varmıştır (24 Eylül 2004, S/2004/756). Bu değerlendirmeyi BM Güvenlik Konseyi 22 Ekim 2004 tarihli ve 568 sayılı kararı ile benimsemiştir.

BMGSnin UNFICYPin faaliyetleri hakkındaki son raporunda da Kıbrısın iki kesimini ayıran 180 kmlik tampon bölge boyunca sükûnetin hüküm sürdüğünü bildirmiştir. UNFICYPin verdiği hizmetleri yok saymak veya küçümsemek istemiyoruz. Ama, Adada 1974den sonra istikrar kazanarak devam eden sükûnet ortamının UNFICYPin eseri olduğunu düşünmeyi gerçekçi bulmuyoruz.

Kuzeyde Rum ve Marunî Sayısı Çok Azaldı

UNFICYPin yerine getirdiği hizmetler arasında KKTCde yaşayan Rumlara ve Marunilere yönelik olanlar da vardır. 1974den sonraki ilk yıllarda kuzeyde yaşayan Rumların sayısı bir hayli yüksekti.

Bugün ise KKTC topraklarında yaşayan Rumların sayısı 356ya inmiştir. Marunilerin sayısı da 126dır.

ANNANın Mayıs 2004 Raporunu BMGK İşleme Koymadı

Önceki BMGS Annan, kendi ismiyle anılan çözüm Plânını 24 Nisan 2004 tarihinde düzenlenen ayrı referandumlarda Kıbrıs Türk halkı kabul ederken Rumların reddetmesi ve böylece Kıbrıs sorununa çözüm bulmak için 1964den itibaren uluslararası plânda başlayan arayış sürecinde ortaya çıkan en teşekküllü, en düzenli, en kapsamlı, en sonuca yönelik ve uluslararası camianın en geniş ölçüde desteğine sahip çözüm teşebbüsünün akim kalması üzerine yayınladığı 28 Mayıs 2004 tarihli (S/2004/437) raporda Kıbrıslı Rumların bir plânı değil çözümü reddettiği gerçeğinin altını çizmiş; Kıbrıslı Türklerin çözümden yana tutumundan övgüyle söz etmiş ve Kıbrıs Türk halkının çözümden yana kullandığı oyun onları baskı altında tutmanın ve tecrit emenin bütün mantığını yok etmiştir değerlendirmesine yer vermiştir. Annan, aynı raporda BMnin Kıbrıstaki bütün barış faaliyetlerinin temelden yeniden bir değerlendirmeye tabi tutulmasının zamanının geldiğine de işaret etmiştir. Ne yazık ki, ne BMGSnin bu Raporunun BM Güvenlik Konseyinin önüne getirilmesi sağlanabilmiş, ne de bu yüzden raporda öngörülen değerlendirme yapılabilmiştir. Böylece, Kıbrısta kalıcı bir çözüme ulaşılabilmesi için çok faydalı olabilecek gerçekçi bir adımın atılması fırsatı heba edilmiştir.

2008deki Fırsat Penceresi Hayali

Sanki Komünist AKELin lideri Hristofyas Kıbrıs sorununun çözümü hakkında, ENOSISin gerçekleşmesi için AKRITAS plânının uygulayıcılığını yapmış olan Papadopulostan farklı düşünüyormuş ve sanki referandumda AKEL ANNAN plânına hayır dememiş gibi Hristofyasın GKRYnin lideri seçilmesinin çözüm için bir fırsat penceresi açtığı hayali içinde kapsamlı çözüme yönelik müzakereler 3 yıl önce Talât ve Hristofyas arasında başlatılmıştır. Önce 2008, sonra 2009 ve nihayet 2010 sonuna kadar çözüme ulaşılacağı ümidiyle devam ettirilmiş olan müzakere süreci, Rumların kendi amaçlarına ve çıkarlarına uygun düşen takvimleri gözeterek uyguladığı oyalama ve zaman kazanma taktikleri yüzünden henüz sonuç vermemiştir.

47 Yıllık Kısır Döngü Kırılacak mı?

7 Temmuzda BMGS Ban-Ki moon Eroğlu ve Hristofyas ile Cenevrede buluşarak süreç hakkında yeniden bir değerlendirme yapacaktır. Basın-yayın organlarında bu buluşmada BMGSnin taraflara müzakere süreci için bir yol haritası sunması ihtimalinden söz edilmektedir. Korkarız ki, BMnin Kıbrıs konusunda 47 yıl önce üstlendiği ve bir paranın iki yüzü gibi birbirinden ayrılmaz ve birbirini tamamlar nitelikte olan barışı koruma (peacekeeping) ve barışı yapma (peacemaking) görevleri, on yıllardır edinilen tecrübeler ve ortaya çıkan - bir kısmına yukarıda işaret ettiğimiz - hakikatler ışığında gözden geçirilmeden ve çözümsüzlüğün sebepleri hakkında isabetli teşhislerde bulunulmadan BMGSnin Adadaki iki liderle yapacağı değerlendirmelerle, ortaya konulabilecek yol haritaları ve plânlarla, çözüm arayış sürecini 1964den bu yana içine almış bulunan kısır döngüyü kırmak pek mümkün olamayacaktır.

Yeni Bir Yaklaşım Lâzım

Güvenlik Konseyinin gündemine girdiği tarih itibariyle Aralık 2013de 50. yılını tamamlayacak olan Kıbrıs sorununu yeni bir yaklaşımla ele almanın zamanının çoktan geldiğini ve geçmekte olduğunu düşünmekteyiz. Bu yeni yaklaşımın hareket noktası Kıbrıstaki ve Kıbrıs ile ilgili gerçekler olmalıdır. Bu gerçeklerden biri ve en önemlisi, yıllardır Kıbrıs sorununa müzakereler yoluyla çözüm bulunmasını kolaylaştıracak bir faktör olarak takdim edile gelen UNFICYPin, kuruluşunda yapılmış olan siyasî ve diplomatik hatalar sebebiyle aslında çözümsüzlüğü kalıcı kılan bir faktör halini almış

olduğudur.

UNFICYP Adadan Çekilmeli Veya Bunun İşareti Verilmelidir

Bu mülâhazalarla, UNFICYPin Adadaki görevinin sona erdirilmesi yönünde Güvenlik Konseyinin yakın bir gelecekte karar almasında veya müzakere sürecinin oyalama taktikleriyle uzatılıp gidildiğine dair izlenim derinleşirse böyle bir kararın kaçınılmaz olacağının şimdiden işaretini inandırıcı şekil ve üslûpla vermesinde Kıbrıs sorununa çözüm arama gayretlerinin başarısı açısından fayda görüyoruz.

Böyle radikal bir hareket tarzı üzerinde dururken, daha önce, uluslararası toplum ve BMGS tarafından Kıbrıs Rum tarafına yönelik olarak yapılmış olan muhtelif uyarıları ve bunların Rum tarafınca ciddiye alınmamış olduklarını da hatırlıyoruz.

BMGS Daha Önce Uyarmıştı

İlk uyarı, yukarıda da işaret ettiğimiz üzere, 1992de yapılmıştır.

BMGS 4 Haziran 2007 tarihli raporunda (S/2007/328, para. 48) uluslararası toplumun UNFICYP vasıtasıyla Kıbrısla olan sürekli ilişkisinin, en azından şimdiki şekliyle devam edeceği varsayılmamalıdır. Kıbrısta 43 yıllık bir mevcudiyetten sonra, özellikle, siyasî süreçte anlamlı bir gelişme meydana gelmemiş olması karşısında, UNFICYPin sağladığı katkı uluslararası toplumun muhtelif aktörleri tarafından sorgulanır olmuştur şeklindeki ifadelerle uyarıda bulunmuştur.

BMGS 15 Mayıs 2009 (S/2009/248, para. 56), 24 Kasım 2010 (S/2010/603, para. 27) ve 4 Mart 2011 (S/2011/212, para. 22) tarihli raporlarında da müzakere sürecinin ucu açık (open-ended) devam edemeyeceğinin altını çizmiştir. Müzakere süreci ucu açık olamayacağına göre, BMGSnin iyi niyet görevini destekleyecek şekilde faaliyet gösterme görevi de bulunan UNFICYPin Adada kalışının da ucu açık olamayacağı kuşkusuzdur.

UNFICYPin Yerine Türk-Yunan- İngiliz Üçlü Kuvveti

UNFICYPin çekilmesi görüşünü savunurken Adadaki güvenlik durumunun status quo çerçevesinde kendi halinde bırakılması gibi bir düşünceden hareket ediyor değiliz.

UNFICYPin görevlerinin Türkiye'nin ve Yunanistan'ın 1960 İttifak Antlaşması uyarınca Kıbrısta bulunan, sırasıyla, 650 ve 950 subay, ast subay ve erden oluşan birlikleri ve İngiltere'nin UNFICYPe tahsis ettiği halen 272 askerî personelden oluşan birlik tarafından üstleneceği düşüncesini taşıyoruz.

İttifak Antlaşmasının yürürlükte olduğu teyit edilmek suretiyle, Adada nihaî çözüme ulaşıncaya kadar, üç garantör Devletin birliklerinin BMe tahsis edilebileceği ve Kıbrıs konusunda tarafsız bir ülkeden atanacak komutanın emri altına konulabileceği görüşündeyiz.

UNFICYPin halen 858 olan askerî personel sayısının korunmasının gerektiği düşünüldüğü takdirde, o zaman Adadaki Türk ve Yunan alaylarının her birinden 293 personel tahsis edilerek, İngiliz birliğiyle beraber 858 kişilik bir birlik oluşturulabilir.

Türk-Yunan İşbirliği Başlı Başına Adada Güven Yaratıcı Önlemdir

Üç garantör Devletin birlikleri ve özellikle Türkiye ve Yunanistana ait birlikler arasında Kıbrısta barışı korumak amacıyla bir işbirliğinin başlatılması, Kıbrıstaki iki tarafa örnek teşkil edecek başlı başına bir güven yaratıcı tedbir olacağını değerlendiriyoruz.

Böylece Yunanistan 6,5 Milyon Dolar Ödemekten Kurtulacaktır

Bu tertibin, ciddi bir ekonomik buhranı atlamak için çırpınan Yunanistanı UNFICYP için yılda yaptığı 6,5 milyon dolar tutarındaki masraftan kurtarmak gibi amacı da olacaktır.

Türkiye ve Yunanistan İttifak Antlaşması çerçevesinde Adada bulundurdıkları birliklerinin masraflarını esasen kendileri karşılamaktadırlar. Bu yeni düzenlemenin iki Devlete de ilâve bir mâlî külfet getirmeyeceğini hesap ediyoruz.

İngilterenin halen UNFICYP bünyesinde bulundurduğu birliğin masraflarına gelince: Bu masraflar UNFICYP bütçesinden karşılandığı cihetle, İngilterenin bu masrafları üstlenmek istemeyeceği tahmin edilir. UNFICYPin Adadan ayrılmasıyla GKRY yılda 14 ilâ 18 milyon dolar gibi bir masraftan kurtulacaktır. Bu sebeple, İngiliz birliğin masraflarının GKRY tarafından deruhte edilmesi şıkkı hatıra gelmektedir.

Kıbrıslı Makamlar

Bu konunun hassas ve can alıcı veçhesi, UNFICYPin yerine oluşturulacak Üçlü Kuvvetin BM Güvenlik Konseyi tarafından ne şekilde görevlendirileceğidir. BM diplomasinin formül hazinesi geniş ve zengindir. Taraflara iyi niyet ve işbirliği ruhu hakim olduğu takdirde münasip bir formül bulunabilir. Hatırmıza gelen tarafsız formül yeni Kuvvetin göreve başlamasının, görevin Kıbrıstaki her iki tarafı da kapsadığı anlayışıyla ve BMGSnin sık sık vurguladığı Kıbrıslılık kavramından yararlanabileceği düşüncesiyle, Kıbrıslı Makamların (Cypriot Authorities) veya İki Kıbrıslı Tarafın (Two Cypriot Parties) kabulüne bağlı kılınmasıdır. Kıbrıslı kavramının en geniş çerçevesinde KKTC ve

GKRY hükûmetlerinin iki Kıbrıslı Makam oldukları kuşkusuzdur.

Buna dair başkaca formüller için ANAAN Plânının (özellikle Kuruluş Anlaşmasının 12. maddesinin) kaynak oluşturabileceğini düşünüyoruz. Bu bağlamda Kıbrıstaki Makamlar(authorities in Cyprus) kavramı da hatıra gelmektedir.

Üçlü Kuvvet Aralık 1963 - Mart 1964de de Görev Yapmıştı

Bu düşüncemizle ilgili olarak, 21 Aralık 1963 günü Adadaki bilinen gelişmelerin başlamasından UNFICYPin Kıbrısa intikal etmesine kadar geçen süre içinde Türkiye'nin ve Yunanistanın İttifak Antlaşması uyarınca Adada konuşlanmış olan birlikleri ile İngilterenin Egemen Üslerdeki askerlerinden oluşan bir Gücün İngiliz General Peter Youngın komutasında barışı koruma faaliyetinde bulunmuş olduğunu hatırlatmak istiyoruz.

Kaynak/Source: